

Király Kinga Júlia

A VÖLGY

*„Valami kis fényt a vízivirág áterezst.
Levélhangjában semmi sürgetés:
lapos, kerek, mint minden sötét tanács.”*

(Sylvia Plath: A vízen át)

Pirkadt már, amikor elindultam a Markale piacra, az éjszakát egy parkban töltöttem repdeső denevérek között. Eddig egyetlenegy-szer éjszakáztam a szabadban, egy teherpályaudvaron, amikor dosztig lettem a Szent Anna-tói kavarodással – tizenhét évesen. Anyám csak hosszas mérlegelés után engedett el, és indulás előtt vizslató szemekkel nézte, amint rendre becsomagolom a meleg pulcsit, gyapjú zoknit, a kanadai favágó bakancsot, s mielőtt behúztam volna a hátizsákom száját, még egyszer kiborította a téli bőröndöt, majd egy sapkát is a kezembe nyomott. Július volt, közvetlenül Anna nap előtt. Nagyanyám, aki már velünk lakott, a tonett székében hintázva szemlélte a készülődést és a lengés ritmusára ingatta a fejét. Beszélni ritkán beszélt már, krákogni viszont annál gyakrabban – ha tetszett neki valami, ha nem. Mikor anyám kiment a szobából, odaintett magához, és a kezembe nyomott ötven márkát. Kelletlenül vettem el, mert hát mire költhettem volna. A hűtő alsó polcán ott állt egy fél tábla szalonna, burduf-túró, vineté – majonéz nélkül, hogy tovább bírja –, meg egy kiló kápia. Ne osztogasd szét, mert senki nem fog adni, ha éhen maradsz, mondta anyám. Jó, nem fogom. Nézz a szemembe, és úgy mondd. A szemébe néztem, elismételtem. Nagyanyám krákogott egyet, de nem rosszállólag. A bonanza irányába bökött, ahol az anyósnyelvek tövében ott állt a pohár a protézisével. Odavittem neki, a szájába rakta, és ettől egy csapásra megjött a hangja, visszatért belé az erő. Jázmin fiam, ott fenn a hegyen sok minden megtörténhet. Ne váltsd be, tedd a bugyidba, csak akkor vedd elő, ha mész a pottyantóra, vagy valami nagy baj ér. Mire anyám visszajött, az ötven márka már ott volt a bugyimban, s a protézises pohár a helyén. Kinyitottam az erkélyajtót, hogy halljam, ha a szomszédlánny, aki egy évvel fölöttem járt és

közvetlenül alattunk lakott, felkiabál énutánam, abban maradtunk ugyanis, hogy együtt megyünk az állomásra, s ott majd csatlakozunk a többiekhez. Fogalmam sem volt, hogy szánalomból-e vagy igaz érdeklődéstől hajtva hívtak el a kirándulásra, mivelénk csak akkor volt szokás lejjebb idomulni, ha az ember magára maradt. Mielőtt elindultam volna, anyám az eget kémlelte, eső lesz holnap, mondta, majd a vállára vette a kiskapáját és lement a panel háta mögötti parcellára, hogy kidudvázza a borsóit. Nem pusztult meg, csak annyit mondott az ajtóban megtorpanva, hogy a vinetét meg túrót egyem meg hamarabb. Ahogy a lépcsőházban elhalt a kalucsni cuppogása, nagyanyám felegyenesedett a tonett székéből.

Na moszt máj, csoszogott oda a bonanzához, és betette ismét a protézisét. Elképedve vártam a folytatást. Egy kattanás volt, mint rozsdás kulcs a zárban, majd visszaült és hintázott tovább. Mi lesz már, nézett rám kisvártatva, és dobbantott egyet, mire a gumifásli letekeredett a visszeres lábáról, majd csigavonalban terült el a hintaszék előtt. Közelebb léptem. Nincs kolbász, mondtam, már májusban elfogyott. Erre felnevetett, majd krákogott valamennyit, aztán hirtelen elkomorult. Idén Szent Anna napja keddre esik, veselkedett neki, de a nyelve nem bírta követni, előbb az alsó fogsorához tapadt, ő pedig olyan hangot hallatott, mint aki öklendezik, majd a felsőt megérintve tikkadozott egy sort. Elszoktam tőle, mondta és bárgyún elvigyorodott. Kedden nem szabad mosni, kiváltképp ilyenkor, Anna napján, különben sose lesz gyereked. Jaj, ne tessék már ilyet mondani, feleltem erre, a szomszéd lány még mindig nem jelzett, féltém, hogy lekéssük a vonatot. De bizony így van, mondta a nagyanyám és a kezemért nyúlt. Gyere már, ülj meg itten, ahogy régen, s azzal lerántott a földre a lába elé. Gyere, hadd meséljem el neked Szent Anna igaz történetét. Jaj, mama, azt mindenki ismeri, mondtam, és próbáltam kiszabadítani magam az ujjai közül, amik szorosan a nyakam köré fonódtak, satuban tartva a fejem. Végül ő maga lazított a hurkon és a nagyujjával megkocogtatta a tarkómat. Nehogy azt hidd, vágta rá és felröhögött. Az erkélyajtó még mindig kitarva, de csak a kabócák sustorékolása hallatszott fel, amitől időről időre összerezzenem, mert azt hittem, a szomszéd lány matat odalenn. Nagyanyám nyelt egy nagyot, barackot nyomott a fejemre, mintha egy földgömböt pörgetne – ahogy tette mindig, ha mesélni támadt kedve –, és akkor megjelent az arcán az a

bizonyos ragyogás, ami a bőre alól párállott elő, majd hármat vakkantott. Itt rövidke szünetet tartott, hátát a hintaszék támlájának vetette, kezeivel megmarkolta a karfát, és jött a lihegés. Hadd meséljek neked kedd asszonyáról, mettertius patrónájáról, hogy magaddal vidd a hegyre ezt a történetet. Késő, gondoltam, innen már nem lehet kihátrálnom, ezt az állapotot még anyámnak se volt bátorsága megszakítani. Miután elcsendesedett a légzése, várt egy kicsit, majd ráripakodott istenre, hogy mi a lószart csinál az ő emlékezetével, kiszívja belőle a szentek nevét. Habókos vén bohóc, közelgő találkozásunk öröme légy oly jó, és suvaszd vissza agyamba, amit elvettél. A parancsa – lám, így kell ezt! – meghallgattatott, mert kisvártatva hosszú felsorolásba kezdett, főként asszonynevek követték egymást, akik egytől egyig meddők voltak, de isten kegyelméből végül sorra pottyantották világra a gyermekeiket. Köztük volt egy bizonyos Anna is, aki három különböző férfi jobbán hálvá három Máriát is adott a világnak, ezek közül talán az első volt említésre méltó, és nem azért, mert ő lenne a fiúisten szülőanyja, hanem mert az hírlík róla, hogy az ő méhét is angyali üdvözet ojtotta be. De ne menjünk a dolgok elejibe, mondta nagyanyám, és szemét lehunyva sóhajtozni kezdett, lábát szétvetette, majd megemelte az ölét. Zavarba jöttem, elkaptam a fejem, ám ekkor, mintha az egész tetézni akarta volna, elengedte a tonett karfáját, és tenyeréből kagylót formálva az ágyékára helyezte mindkét kezét. Történt ugyanis, futott neki újra, mikor az öle lecsillapodott és a dzsörzé pongyolája is elsimult, hogy egy Joákim nevű rettentő gazdag pásztor, aki Anna hitestársa volt, magtalansága okán érzett szegényében elbujdokolt az olajfaligetbe, és a nyájával elkeveredve tengette napjait. Nem volt vesztenivalója – ha már a papok nem fogadták el a gondosan lépre csalt madárkáit, amiket áldozatként vitt a templomba, hogy a magasságos csodát tegyen övele meg a vesszejével is –, úgy döntött, majd a pásztorbotjára támaszkodik. Telt-múlt az idő, már a sokadik napját töltötte a zord vidéken, mikor az egyik báránkjája felhágott egy nagyobbacska halomra, megvetette a lábát ottan, és az istennek se akaródzott neki lejönni. Joákim könnyögött, míg bírta szuflával, ráncigálta, ölbe kapta, ám a báránka minduntalan kisiklott a karjából, és egy idő után gyökérszerű karmokat növesztett, azokkal kapaszkodott a tikkadt földbe, most már élő ember fia nem tudta őt elmozdítani. Harmadnapra meg is kövesedett. Ám ahogy az lenni

szokott, a baj most sem jött egyedül. Szegény Joákim minden áldott reggel arra ébredt, hogy fogyatkozik a nyája, huss, még egy báránka, még egy és még egy, míg végül az egész halmocskán bárányszobrok álltak, ő meg a pásztorbotjának dőlve fene nagy búbanatnak adta a fejét. És amíg ott búslakodott, akkora könnyeket hullajtva, hogy egy bő vizű patak serkent a helyén, ami aztán egész Jeruzsálemet körbefolyva megült a városszéli árkokban, az emberek pedig végre kedvükre megmárthatták a korsóikat, nem vette észre, hogy egy jelenés lebeg a feje felett. Kopp-kopp, kocogtatta meg a jelenés Joákim fejét, mint én most neked. De ő oda se neki. Kopp-kopp, ismételte meg a jelenés. És Joákim végre ráemelte könnyektől remegő tekintetét. Menj vissza a városba, édes gyermekem! Testednek nedűjét ne hullajtsd a terméketlen földre, egyetlen ember könnye azon már nem segít! Menj inkább, és keresd meg az aranykaput, ott fog várni rád a te hites feleséged, és a méhében ott vár majd a gyermeked is! Joákim erre nagyon megörült, hogyisne örült volna, a kőbáránnyok fejét rendre megsimogatta és már futott is, ahogy a tüdeje meg a lába bírta, a városba. Ám a vizesárookban zubogó patakhoz érve, amit az ő könnyei duzzasztottak hatalmasra, megtorpant. Hiszen nem állt a városban semmiféle aranykapu, lám, milyen ostoba is volt, hogy nem vallatta ki a jelenést annak rendje és módja szerint. De nem tántoríthatta el immár semmi, futott, hogy feleségének hasában levő gyermekét bár kívülről megtutujgassa, és míg élnie adatik, boldog legyen. Ezalatt Anna, aki méhét katángkórónak érezte és az emberektől elvonulva szintúgy búslakodott, kiment a várost körbefolyó patakra, és hosszan nézte, amint elzubog előtte az a sok víz, dehogyis tudta ő, hogy férjének könnyeit csodálja, csak állt a partján, aztán felgöngyölitette ruhájának szélét és belement. Eleinte csak egyik tenyeréből a másikba csorgatta, merre vagy, istenem, mondta, száraz és elszánt volt a hangja, paktumra akarta vinni a dolgot, mert akkortájt isten még hajlott ilyesmire. Vigyázz, gyermek, víz a ruhádat ne érje, mondta neki a jóisten, Anna pedig a tanácsát megfogadva, ledobta gönceit, és combig gázolt férjének könnyeiben. Hanem ekkor egy aranylő szivárvány jelent meg fölötte, amely akkora volt, hogy az íve a Morija fölé emelkedett. Látta ezt mindenki, hát már hogyne látta volna, köztük Joákim is, az egyetlen tudója ennek a csodának, s futott megint, ezúttal vissza, a város kapuja elé, a vizesárokhöz. Mindez egy keddi napon történt. S mivel idén Szent

Anna napja keddre esik, üzzön bár téged maga az atyaisten, óvakodj a víztől, még a mosástól is, Jázmin fiam.

Jó, de miért.

Hát majd gondolkodj el rajta, paskolta meg az arcom a nagyanyám sürgetőleg, mert épp abban a minutumban kicsapódott az alattunk levő erkélyajtó, és a szomszédlány felszólt, hogy indulunk.

Mielőtt elmentem volna, azért levágotott magának egy ujjnyit a szalonnából, azt nyammogta, füstös volt és hűtőhideg a csókja, mikor elköszönt. Az állomásig a szomszédlánnyal nem sok szót váltottunk, kezdett a kétely a bizonyosság irányába eltolódní, hogy mégis csak szánalomból, tehát tévedésből megyek velük. A vonatúton, ami a székely körvasút pályáját követte, végig a Maros felső völgyében, s amelytől hajdanán az iparosodás megerősödésével együtt a székely népszaporulat növekedését is remélte valamelyik hazafi, előkerült egy liter köményes – mert hát mi mással lehet elviselni a románokat! –, s mire Dédára értünk, már mindenki részegen aludt. Énbennem végig ott éberkedett az ördög, hogy le kéne szállni és visszafordulni, mégpedig most, amíg nem kell magyarázkodni senkinek, de visszatarított az anyámmal való szembenézés, a kíváncsiságom hiányának felismerése és az ehhez kapcsolódó gyávaság. Nézttem a rotyogó embereket, alul-felül pőfékeltek, mint a gőzmozdony, amit az imént cseréltek villanyra, s ahogy egyre beljebb zötykölődtünk a hegyek közé, a felszálló ingázókkal túrószag telepedett a fürkékben rekedt fémes füstre, amire újfent inni kellett, ígyünk hát, az angyalát. Tusnádig csak aprókat, azt is a szájamon át lélegeztem, vártam, hogy a többiek másodsorra is kijózanodjanak. Aztán leszálltunk és nekivágtunk a hegynek. A kanadai favágóbakancsomnak köszönhetően, amit anyám kapott a titokzatos zöld sejtjétől, rövid időre rám terelődött a figyelem, vagyis hát én vontam magamra, mikor a csöves hátizsákomból komótosan kikurkásztam előbb az egyiket, majd némi spéttel a másikat. Az egyik fiú le is maradt velem, és kérdezett ezt-azt, főként Sylvia Plathról, akinek sok versét tudtam, az egyikkel második lettem az országos idegen nyelvű szavalóversenyen. Belém hasított, hogy tán ezért hívtak magukkal. Vagyis hát nem annyira engem, inkább a helyezésemet. Füstszűrővel egy kis hegyi levegőt, kérdezte a fiú, és cigarettával kínált, de megráztam a fejem. A mászást eleve is nehezen bírtam, énnekem az ereszkedés sokkalta jobban ment. Itt aztán meg is szakadt a

beszélgetés, a fiú előresietett a többiekhez, én meg zihálva kullogtam a nyomukban. Nem mondanám, hogy megbántódtam, akkoriban már bőven állt a bál a nagyszünetekben, megszoktam a magányt, és ezt a meghívást is csak azért fogadtam el, hogy az osztálytársaimnak megmutassam, lám, nekem a felsősök közt inkább van helyem. Ez persze csak még jobban felszította a gyűlöletet. De ott és akkor, ahogy hirtelen ereszkedni kezdtünk a ragacsos, öreg fenyők között, amelyek úgy settenkedtek a felszínen tekergőző gyökereikkel a bokám után, mintha magukkal akarnának rántani a földbe, hogy aztán odalenn, a mélyben, mindenféle kőzetekkel elkeveredve cseppfolyóssá váljak magam is, rendíthetetlen volt a bizonyosság, hogy már ezért megérte eljönni. Hogy nincs az a mozi vagy tájleírás, ami ezt visszaadhatná, és nincs az a sorfal a lányvéce előtt, ami akár utólag is megfoszthatna tőle, attól az érzéstől, hogy az ember könnyen eggyé válik a talajjal, amelyen – úgy hiszi legalábbis –, nagy lendülettel előre tart. Mondjon bárki bármit, mégis csak egy vulkánon vagyok. Az ereszkedés alatt a nagyanyám története is felötlött bennem, még mindig nem volt világos, hogy mire utalt. A túléléshez meg a transzállapotokhoz, amikről eddig mesélt, nem sok köze volt. Az ember helyett itt a csoda dolgozott, márpedig ő istent, a csodákat is beleértve, valamiféle eszköznek tekintette, és ez még az ő szertelen katekizmusában is eretnekségnek számított. Ámbár az is lehet, a halálhoz közel a saját szabályok is folyékonyvá válnak, hogy majd könnyebben párologjanak el a semmi-
ben.

Bárhogy is van, énbennem sokkalta erősebben élt a másik Szent Anna, akinek bőrét szaggatta a kapzsi fivér ostora, s káromlására beszakadt alatta a föld. Mifelénk sok legenda szólt a földindulásról, isten, hol ennek, hol amannak a bőrébe bújva gyakorta átrendezte a tájat is. Nagyanyám szerint most épp egy nép bőrébe bújva rendezgeti. Anyám ilyenkor, minthogy az aforizmáit mindig neki szánta, neki, aki a származásával és a selejtes ölével a családi tájat karistolta szét, össze-összerezte, de nem válaszolt.

Amikor leértünk az aljba, a tó fölött úgy hömpölygött a pára, mintha a víz ott se volna, helyette egy buja völgy kínálná magát áttetsző kelméket lebbentve, titokzatosan. Oldalvást, az egyik csapáson néhány bárány legelt. A felhőlabdacskok az orrunk előtt gomolyogtak, némelyik olyan sűrű volt, hogy a kezünkkel kellett utat hasítanunk, s így

jutottunk levegőhöz is. Időnként megbotlottunk egy-egy sátorszögben, ölelkező párocskában, aztán egyre szaporábban kerülgettük a szendergő kupacokat. Alkonyodott már, a tóból semmit nem láttam, kinéztünk hát a közelben egy nagyobbacska helyet, felúton a bolthoz és a mosdókhoz. Hat ember jutott három sátorra, kínos csend előzte meg az alvásrend megvitatását, senki nem akart megbántani, de velem aludni se akaródzott senkinek. Némi huzavona után ugyanaz a fiú vállalta, aki Sylvia Plathról faggatózott, de csak annyira érdekelte, amennyi egy láncdohányosnak két cigi közé belefér. Az első éjszakára nem emlékszem, vagyis hát nem mindenre, miután a szomszéd sátorból bögrés sütivel kínáltak, hagyományos márványtésztával, ahogy a nagyanyám hívta, ám valami újítás mégis csak keveredett a dologba, mert hajnalban azon kaptam magam, hogy alufóliába csomagolva nyárson sütögetem a kanadai favágóbakancsaimat. Fogtam a két botot, amire a bakancsokat aggattam, forgattam, húztam, bele-belecsaptam a lángokba, köröttem meg fűrtökben és röhögve dülöngéltek idegenek, akik furamód tudták a nevem. Gyertek, gyerekek, Keller elhajókázott valamerre, rikkantották, s némelyikük meg is lapogatta a hátamat. Ekkor józanodtam ki, holott egy kortyot se ittam, hiába kínált a szomszédlány indiánlikőrrel, amit az uzoni szeszgyárból ládaszám loptak ki erre az alkalomra, és osztogattak egy-egy performansz áráért – valamiből ki kellett fizetni a művészeket. A következő napok azzal teltek, hogy kerültem a gúnyos tekinteteket. A hírem Bükkszádon túl is eljuthatott, mert voltak olyanok, akik közvetlenül érkezésük után, még sátorhúzás előtt látni akarták a bakancsos lányt. Most mit mondjak. Az olvadt bakancs, amit a szitaló pára miatt nem lehetett csukára cserélni, még a nagy kavarodásban is hamar leleplezett volna, úgyhogy jobbára a sátorban ücsörögtem, teáztam és megtanultam néhány új Plath-verset. Alkonyatkor, mikor mindenki összesereglett a performanszokra, én lejártam a tóra, és néztem a vizet. Tízéves voltam, amikor elhurcolták innen az embereket. Hogy a köményes adottságok akkora bátorságot, vagy eleve a tömeg bírt ilyen erővel, esetleg a kettő együttesen, nem tudtam eldönteni. Énnekem a zászlófelvonás és a himnusz, ami miatt a milícia rajtaütött az akkori tömegben, nem jelentett semmit, hisz minden áldott reggel vigyázállásban énekeltem egy zászló tövében, s mindjárt utána jött a felcsernő, aki lecibálta a pionírszoknya korcát, hogy megnézzé, nem vagyok-e rühös. Minden

zászlófelvonás után jön valaki, aki lerántja az emelkedettséget, hol egy felcsernő, hol a szeku, mikor milyen az idő. Nem értettem, mit vannak úgy oda. Hát vajon nem az ördög settenkedik egy ilyen akció közepébe, elaltatva az érzékeinket és a szilárd tudást önnön létére vonatkozólag, hogy a káprázatnak átadva magunkat meggyengüljünk tömegesen? Most, hogy tizenhárom év telt el azóta, még mindig ezt ünneplik. Ezt az elandalodást. És polaroid képeket osztogatnak a mostani révületről, mintha részegen, csatakosan bárki is belemélyülhetne abba a zúrzarvarba, amit drótokba és szigszalagba csavarodva fél liter indiánlikőrért adnak el land art gyanánt. Egy váradi fickót azért én is megnéztem titokban, mikor a kemping kiürült. *Szabadulóművész* volt a performansz címe, az illető bemászott egy doboz gyufával egy sűrűn szótt drótkocába, s miután a társai leöntötték betonnal a szerkezetet, ő várt egy kicsit, majd kicsempészte a tüzet. Nem tudom, hogyan csinálta, hús évvel ezelőtt bizonyára sokat jelenthetett, de akkorra már, kilencvennégy júliusára, minden normális ember az emlékeitől akart szabadulni, ezek meg betonba öntötték az emlékeiket. Kedd volt aznap, vagyis már Anna napja, a tömeg lassan elviselhetetlenné duzzadt, még egy éjszaka ebben a mocsárban, és végre hazamegyünk. Ahhoz, hogy mitől lesz jobb nekem otthon, nem fért kétség – Plathot olvasni egy nyári délutánon, mikor az ablakok tárva-nyitva, én meg átadhatom magam az önsajnáltnak a hintázó nagyanyám tonettjének nyikorgására... Aztán megjön anyám a borsóterméssel, szerre kipattintja a hüvelyeket, s miután a szemek belepotyognak a zománcos lavórba, előbb az edény alján koppanva, majd egyik a másikon puffanva, előveszi a borkánokat és hosszan csörömpöl velük... És végül a dunszt tompa rotyogása, ami egyszerre sejteti a munka végét és a vacsora kezdetét, amikor a szomorúság, hogy valami elmúlik éppen, indokolhatja az önsajnálatoamat... Álltam mezítláb a tó partján, a vizet nézve, és iszonyúan hiányoztak, egyik emezért, a másik meg azért. Ott és akkor sajnáltam a percet, az órák, a napszakok egymásutánját, amit tőlük távol kell töltenem. A nap csak lassan bukott le, egy pillanatra fenn is akadt a szemközti hegytaréjon, mintha fájna neki a búcsúzás, aztán vaksötét lett a tó vize, két csónak remegett a fenyők alatt, s benne két kivágott papíralak, mígnem ők is belevesztek a semmibe.

Hirtelen azonban, mintha a jóisten ismét nekiveselkedett volna a tájnak, felocsúdtak a Csomád karéjai. Lak, lak, lak, szőrös lak, ha

elkaplak, megbaszlak, zúgták a fenyvesek, és felborzolódtott a tó tükre, ölnyi tócsákat fröccsentett a kavicsmezőre, majd visítózás, dübörgés támadt, egyre hangosabban, egyre közelebről szólt. Megfordultam. Hatalmas massa hömpölygött alá, egyenesen abba az irányba, ahol álltam épp. Elöttem a vaksötét víz, mögöttem a föld okádtta magából ezt a hullámzó, ugyancsak vaksi valamit. Beletelt egy kis időbe, míg rájöttem, hogy az indiánlikórtól, vagy ki tudja, tán a tömeg bódító erejétől megvadult férfiak kergetik a lányokat. A visításból aztán viháncolás lett, sikolyok és kacajok váltogatták egymást, sokan lemaradoztak, de még mindig elegen voltak, akik a kápolnától zúdultak alá. A hegyorom csak úgy lövellte magából ezt az alakváltó dágványt, ami odalentről cseppfolyósnak látszott, mintha a tó vize akarta volna elnyelni a tavat magát. Közben a rigmus egyre dühödtebben, fenyegetőbben dübörgött, én meg csak álltam ott, az ötven márkámmal a bugyimban, ne menj a vízbe, ne menj a vízbe, mondta a nagyanyám, különben a méhed meddő marad.

Az iszonyattól mozdulni se bírtam, a part közelébe érve egyre sűrűbb lett a tömeg, és egy szemhunyás múlva az első alakok már kiváltak belőle, látni lehetett, amint magukból kivetközve terítették le a jajongó, másutt meg kurjongató lányokat. A tó vize még mindig tajtékozott, nem én megyek beléje, ő gázol énbélém, villant át hirtelen, és ez magamhoz térített. Felhúztam gyorsan a szétolvadt bakancsomat, és a tömeg elől még idejében meglógva felkaptattam a kempingbe, bedobáltam a dolgaimat, a szalonnát meg a túrót se hagytam ott, majd az erdőn át leereszkedtem Tusnádfürdőre. Éjszaka volt már, a legközelebbi vonatnak csak hajnalban volt dolga arra, úgyhogy kiálltam az út szélére, zihálva, csatakosan. Egy idős román házaspár azonnal felvett, ötven márkáért elvittek Parajdra, ahol befészkeltem magam a bedesztkázott pályaudvar lehubolt várójába, és egész éjjel hallgattam a Mocănița mozdonyokat. Személyvonatok akkortájt már egyáltalán nem közlekedtek, valamiért kivonta őket az állami vasúttársaság, időnként rekedt füttyel és nagyokat fújtatva bezötyögött egy teherszerelvény, elvesztegelt egy ideig sisteregve, kisnyomtávú pálya volt, elaggott talpfákkal, nem bírta a terhelést.

Akkor éjszaka, ahogy most is, végig az anyám és a nagyanyám járt a fejemben, az intelmek és a történeteik. Akkor, kilencvennégy éjszakáján még nem tudtam, amit most kezdek sejteni. Hogy az ő

történetük megismétlődhet ugyan bennem, és nem, nem pusztán a bevésés okán, de mindig van egy pillanat, amikor a folytatást én magam dönthetem el.

Ültem a Veliki parkban, a denevérek lassan elcsitultak, csak a kőrisek és vérszilvafák cirpogtak keservesen. Ha felálltam, az alsó ágaik fejmagasságban voltak, úgyhogy igyekeztem kikerülni, és elindultam a jegenyék mentén. Ehhez kicsit átlósan, az ösvényen felfelé haladtam, elmentem a Čekrekčija temető muszlim fejfái mellett, majd rátértem a főcsapásra, ami a Gyermekáldozatok emlékművéig vitt, ki, a Marsala Titára. Ezerhatszáz gyerek. Ennyi veszett oda az ostrom alatt, olvastam az ismertető táblán, és próbáltam részvétet érezni. De mindhiába. Bármennyi volt is, énnekem számok maradtak mindösszesen. Egy ideig még eltébláboltam ott, a részvétre várva, helyette nőttön nőtt a szégyenérzetem, aztán már csak a sürgetést éreztem, türelmetlenséget és nyugtalanságot, mint nehéz feladatok előtt szokás. Lehet, ehhez az is hozzájárult, hogy a pirkadat, akárha egy vekker volna, felhangosodott.

Hirtelen telt meg élettel a város, először a régi villamosok zúgtak ki a kocsiszínból, végigdübörögtek a Miljacka meg a Boszna mentén, s mire a központba értek, az óvároshoz közel, már bele is vesztek az ébredés zajába, a hangjukat elnyelték a fel- és leszálló emberek. Aztán megkondukt egy templomharang, csönd, majd egy műezin énekelt. Valahol a város másik felében, ámbár könnyen lehet, hogy azzal ellenkező irányban, esetleg még odébb. A völgy, mint egy öblös katlan, minden hangot nekivert a hegyek koszorújának, ide-oda cikázott az autók dudája, buszok csikorgása, végül a beinduló élet összemosta a zajokat. Elővettem a térképet, amit még Ask Burlefottól kaptam, és kinéztem a Markaléhoz vezető utat. A forgatagban most már minden másként hatott, a villamos sikított és hörögtek a buszok. Az emberek azonban egytől egyig nyalkák, elegánsak, akárcsak a gótikus harangtoronyok vagy az égbe nyúló minaretek, s ennél fogva éteriek. Az út a vártnál sokkalta rövidebb volt, ami a térképen a Marsala Tita teljes hosszát mutatta, a valóságban néhány lépést jelentett csupán. A piacot még zárva találtam, de a kofák már pakolásztaák a portékáikat. Elkeveredtem közöttük. A néninek, akitől az ájfonját elkunyeráltam, csak a tekintetére emlékeztem, úrszínű volt, mint az újszülötteké. Igyekeztem hát úgy forgolódni, hogy mindenkinek a szemébe nézhes-

sek. A csarnokot háromszor is megkerültem, majd keresztül-kasul is eltérferegtem, a néni azonban sehol. Végül beültem a sarki burekeshez, nem számoltam, mióta nem ettem, amit pedig a benzinkútnál kihánytam, pontosan tudtam, hogy a múltam egy darabja volt. Két adag túrós bureket kérek és egy fél liter ájránt, mondtam egy középkorú férfi mellett tüsténkedő suhancnak, szemmel láthatólag családi volt a vállalkozás. Intettek, hogy foglaljak helyet, majd ők kihozzák.

A bolt üres volt, én lehettem az első vevőjük, a frissen sült burek illatába belerondított a mosdatlanságom, de túlon túl fáradt voltam, hogy szégyelljem magam. A műanyag asztalokon gyümölcsös damaszt-abroszok koszlott szélei kunkorodtak, almás, barackos, a helyiségben levő hat asztalon hatféle gyümölcs. Végül a körtészet választottam, minden biztonnyal nosztalgiából. A hátizsákomat a falnak támasztottam, majd előhúztam az ájfont az oldaltáskámból, és hátlapppal felfelé az egyik körtére helyeztem. Könnyű volt a kezem, nem reszketett, nem úszott verítékben, úgy látszik, adni tényleg könnyebb, mint elvenni valakitől. Kisvártatva a burek is megérkezett, én meg nekiestem, csak most jöttem rá, hogy farkaséhes vagyok. Minden falathoz egy korty ájránt is ittam, ahogy ürült a pohár, egyre hátrébb vetettem a fejem, az utolsó cseppig élvezni akartam, egy fél liter ájránba beleszuszakolni az összes percet, amit elúszni vagy állni hagytam egészen mostanig.

- Elnézést. Ne haragudjon, hogy megzavarom – egy nő lépett mögém és megérintette a vállamat. Felkaptam a fejem, nagyjából egyívásúak lehettünk, és belém nyilallt, hogy már én sem vagyok fiatal.

A nő megkerülte az asztalt, és velem átellenben lecövekelt. A folytatást várva a tekintetét kerestem, de ő elrvedt a kezem irányába, arra a körtére, ahol Sondre hevert.

- Ne vegye zokon, nem szeretnék alkalmatlankodni, csak érdekelne, hogy honnan szerezte a hátlapot.

Most már a szemembe nézett, az orcája alatt két barázda futott a szája szögletéig, és ráncolta a homlokát. Szemmel láthatóan rettentő kínosan érezte magát, és már a torkát köszörülte, hogy elnézést kérjen megint. De végül felsóhajtott, elmosolyodott zavartan, amitől apró szarkalábak gyűltek a szeme köré, mint napsugarak a gyermekrajzokon.

- Mindegy, nem fontos. Ne haragudjon, kérem – mondta, majd leült a szemközti asztalhoz, s úgy tett, mintha a táskájában keresne valamit.

Letettem az ájránt és bámulni kezdtem. Nem hasonlított a nénire, akit kerestem, de a szarkalábak ismerősnek tűntek, és ismerős volt a kedvessége is. Ugyan már, ez nevetséges, minél tovább nézem, több s több hasonlóságot vélek majd felfedezni, mert béklyóban tart ez a tartozás. Fogtam az ájfont, felálltam és odaléptem hozzá. Értetlenkedve nézett rám.

- Nézze, én ezt az ájfont egy nénitől vettem, és most vissza szeretném adni neki. Nem tudom, miért, tán a hátlap miatt, az az érzésem, hogy ön ismerheti ezt a nénit, vagy ha mégsem, talán segíthet nekem, hogy kiderítsem, ki ő és hol lakik.

- Vedrana vagyok. Vedrana Boskovič - mondta mosolyogva. - Jöjjön, hazaviszem.

Azzal elcsomagoltatta a bureket, kilépett az utcára, megállított egy taxit, és intett nekem is, hogy kövessem.

Jan. 24.

A. L. Linn

Niskövet.